

Arabuluculuk faaliyetinin ilgili mevzuatına göre anonim şirket aracılığıyla yapılmasının mümkün olması halinde vergilendirme ve belge düzeni hk.

Belge türü	Özelge
Kanun	VERGİ USUL KANUNU
Özelge no	27575268-105[236-2019-511]-231185
Tarih	02.08.2021

T.C.

GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI

Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı

Gelir Kanunları Usul Grup Müdürlüğü

Sayı : 27575268-105[236-2019-511]-231185

02.08.2021

Konu : Arabuluculuk Faaliyetinin Şirket Bünyesinde Gerçekleştirilmesi Halinde Vergilendirme

İlgide kayıtlı özelge talep formunuzun incelenmesinden; avukatlık ve arabuluculuk faaliyetinizden dolayı gelir vergisi mükellefi olduğunuz, bunun yanı sıra, arabuluculuk faaliyetlerini bir şirket bünyesinde birlikte sürdürmek amacıyla iki uzman arabulucu ile birlikte 2019 yılında bir anonim şirket kurduğunuz ve aynı zamanda söz konusu şirketin ortağı ve yönetim kurulu üyesi olduğunuz, anonim şirketin faaliyet konusunun sadece arabuluculuk faaliyetleri olduğu ve şirket ana sözleşmesinin Ticaret Sicil Müdürlüğü

tarafından tescil ve ilan edildiği belirtilerek, arabuluculuk mevzuatının arabuluculuk faaliyetini gerçekleştirecek kişileri "gerçek kişi" olarak sayması ve hizmet karşılığında bu gerçek kişilerden serbest meslek makbuzu düzenlemelerini istemesi, ancak şirketinizin kuruluş amacının yalnızca arabuluculuk faaliyeti olması, bu faaliyet konusunun ticaret siciline tescil ve ilan edilmiş olması nedeniyle şirketin tanınırlığını artırmak adına fatura düzeni açısından şahsınızın ve diğer arabulucu ortakların Devlet tarafından yapılan görevlendirmeleri ve bireysel olarak elde edilen işleri karşılığında şirket tarafından fatura düzenlenmesinin vergi mevzuatı açısından uygun olup olmayacağı hususunda Başkanlığımızdan görüş talep edildiği anlaşılmaktadır.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun;

- 61 inci maddesinde, "*Ücret, işverene tabi ve belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerdir.*

Ücretin ödenek, tazminat, kasa tazminatı (Mali sorumluluk tazminatı), tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olması veya bir ortaklık münasebeti niteliğinde olmamak şartı ile kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tayin edilmiş bulunması onun mahiyetini değiştirmez.",

- 65 inci maddesinde, "*Her türlü serbest meslek faaliyetinden doğan kazançlar serbest meslek kazancıdır. Serbest meslek faaliyeti; sermayeden ziyade şahsi mesaiye, ilmi veya mesleki bilgiye veya ihtisasa dayanan ve ticari mahiyette olmayan işlerin işverene tabi olmaksızın şahsi sorumluluk altında kendi nam ve hesabına yapılmasıdır.*",

- 66 ncı maddesinde, "*Serbest meslek faaliyetini mutat meslek halinde ifa edenler, serbest meslek erbabıdır. Serbest meslek faaliyetinin yanında meslekten başka bir iş veya görev ile devamlı olarak uğraşılması bu vasfı değiştirmez...*"

- 82 nci maddesinde, "*Vergiye tâbi arızı kazançlar şunlardır:*

...

4. Arızî olarak yapılan serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla tahsil edilen hâsılat.

Bir takvim yılında (1), (2), (3) ve (4) numaralı bentlerde yazılı olan kazançlar (henüz başlamamış olan ticarî, ziraî veya meslekî bir faaliyete hiç girilmemesi ile ihale, artırma ve eksiltmelere iştirak edilmemesi karşılığında elde edilen kazançlar hariç) toplamının 10 milyar liralık (313 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ile 2021 yılı için 43.000 TL) kısmı gelir vergisinden müstesnadır."

hükümlerine yer verilmiştir.

Ayrıca, anılan Kanunun 94 üncü maddesinde, "*Kamu idare ve müesseseleri, iktisadî kamu müesseseleri, sair kurumlar, ticaret şirketleri, iş ortaklıkları, dernekler, vakıflar, dernek ve vakıfların iktisadî işletmeleri, kooperatifler, yatırım fonu yönetenler, gerçek gelirlerini beyan etmeye mecbur olan ticaret ve serbest meslek erbabı, zirai kazançlarını bilanço veya ziraî işletme hesabı esasına göre tespit eden çiftçiler aşağıdaki bentlerde sayılan ödemeleri (avans olarak ödenenler dahil) nakden veya hesaben yaptıkları sırada, istihkak sahiplerinin gelir vergilerine mahsuben tevkifat yapmaya mecburdurlar.*" hükmü yer almakta olup, aynı fıkranın (1) inci bendinde, hizmet erbabına ödenen ücretler ile 61 inci maddede yazılı olup ücret sayılan ödemelerden (istisnadan faydalananlar hariç), 103 ve 104 üncü maddelere göre, aynı fıkranın (2) numaralı bendinin (b) alt bendinde ise serbest meslek işleri dolayısıyla bu işleri icra edenlere yapılan ödemeler üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılacağı hüküm altına alınmıştır.

221 seri no.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde de, ücret - serbest meslek kazancı ayrımının önemi ve vergilendirmesine ilişkin kriterler ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Diğer taraftan, 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanununun;

- 2 nci maddesinde, "(1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Arabulucu: Arabuluculuk faaliyetini yürüten ve Bakanlıkça düzenlenen arabulucular siciline kaydedilmiş bulunan **gerçek kişiyi**,

b) Arabuluculuk: Sistematiik teknikler uygulayarak, görüşmek ve müzakerelerde bulunmak amacıyla tarafları bir araya getiren, onların birbirlerini anlamalarını ve bu suretle çözümlerini kendilerinin üretmesini sağlamak için aralarında iletişim sürecinin kurulmasını gerçekleştiren, uzmanlık eğitimi almış olan tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişinin katılımıyla ve ihtiyarî olarak yürütölen uyuşmazlık çözüm yöntemini, ..."

- 9 uncu maddesinde, "(1) Arabulucu görevini özenle, tarafsız bir biçimde ve şahsen yerine getirir."

hükümleri yer almaktadır.

Bunun yanı sıra, 2/6/2018 tarihli ve 30439 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Yönetmeliğinin 4 üncü maddesinde, "1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Adliye arabuluculuk bürosu: Arabuluculuğa başvuranları bilgilendirmek, arabulucuları görevlendirmek ve kanunla verilen diğer görevleri yerine getirmek üzere Bakanlıkça adliyelerde kurulan birimi,

...

d) Arabuluculuk bürosu: Arabulucunun işlerini yürüttüğü yeri,

... ifade eder." açıklaması, Yönetmeliğin 23, 24, 25 ve 26 ncı maddelerinde de dava şartı olarak arabuluculuğa başvuru şartı ve ödemelere ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Bu hüküm ve açıklamalara göre;

- Arabuluculuk faaliyetinin şahsen ve tarafsız olarak yerine getirilmesi gereken bir meslek olması, şahsi sorumluluk altında kendi nam ve hesabına yapılması ve ihtisasa dayanan bir faaliyet olması nedeniyle söz konusu faaliyetin serbest meslek faaliyeti olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, söz konusu faaliyetin, ihtiyari veya dava şartı olarak arabuluculuk şeklinde yapılması ile ödemenin taraflarca ya da Adalet Bakanlığı birimlerince yapılması, serbest meslek faaliyeti olma niteliğini değiştirmeyecektir.
- Arabuluculuk faaliyetinin arızı olarak yapılması halinde ise söz konusu faaliyetin arızı serbest meslek faaliyeti olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Arızı olarak yapılan serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla elde edilen kazançların 2021 yılı için 43.000 TL'yi aşması halinde yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmesi gerekmektedir.
- Gerek devamlılık arz edecek şekilde serbest meslek faaliyetinde bulunulması ve gerekse arızı olarak serbest meslek faaliyetinde bulunulması durumunda, yapılan ödemelerden tevkifat yapmakla sorumlu olanlarca Gelir Vergisi Kanununun 94/2-b maddesine göre %20 oranında gelir vergisi tevkifatı yapılması gerekmektedir.

Bunun yanı sıra, 6325 sayılı Kanunun 9 uncu maddesine göre şahsi olarak yerine getirilmesi gereken arabuluculuk faaliyetinin şirketler tarafından yerine getirilip getirilmeyeceği, getirilmesi halinde bu durumun şahsilik şartının ihlali olarak kabul edilip edilmeyeceği ile arabuluculuk faaliyetinde bulunan avukatların 1136 sayılı Avukatlık Kanunu uyarınca şirket kurup kuramayacağı ve bu şirketin kurucusu veya ortağı olup olamayacağı hususlarında görüşüne başvurulmuş Adalet Bakanlığında alınan cevap yazısında, 1136 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin (d) bendi gereğince avukatların arabuluculuk yapabileceği, aynı maddenin (f) bendi gereğince ise anonim şirket ortağı, yönetim kurulu üyesi, yönetim kurulu başkanı ve denetçisi olabileceği, Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanununda arabulucuların anonim şirket ortağı, yönetim kurulu üyesi, yönetim kurulu başkanı ve denetçisi olmasında herhangi bir yasal engel bulunmadığı ifade edilmekle birlikte, arabuluculuk faaliyetinin mevcut mevzuata göre şirket aracılığıyla yapılıp yapılamayacağı hususunda net bir görüş bildirilmemiştir.

Diğer taraftan, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 176 ncı maddesinde tüccarların, defter tutmak bakımından iki sınıfa ayrıldığı, I inci sınıf tüccarların bilanço esasına göre; II nci sınıf tüccarların işletme hesabı esasına göre defter tutacakları hükme bağlanmış, Kanunun 177 ve 178 inci maddelerinde tüccar sınıflarına, 210 ila 212 nci maddelerinde serbest meslek kazancında defter tutmaya ilişkin hükümlere yer verilmiştir.

Ayrıca, anılan Kanunun 227 nci maddesinde *"Bu Kanunda aksine hüküm olmadıkça bu Kanuna göre tutulan ve üçüncü şahıslarla olan münasebet ve muamelelere ait olan kayıtların tevsiki mecburidir."* hükmü yer almakta olup, söz konusu kayıtların ise esas itibarıyla mezkûr Kanunun 229 ve müteakip maddelerinde düzenlenen veya Bakanlığımıza verilen yetkilere dayanılarak düzenlenmesi/kullanılması

uygun görülen belgelerle tevsik edilmesi zorunludur.

Bu bağlamda, Vergi Usul Kanunu uygulamasında her türlü ticaret şirketleri birinci sınıf tüccar sayılmakta olup, bunlar tarafından bilanço esasına göre defter tutulması ve mal teslimi/hizmet ifaları için genel hükümler çerçevesinde fatura veya fatura düzenleme zorunluluğunun bulunmadığı durumlarda perakende satış vesikası düzenlenmesi icap etmektedir. Serbest meslek erbaplarının ise serbest meslek kazanç defteri tutmaları ve mesleki faaliyetlerine ilişkin her türlü tahsilatları için serbest meslek makbuzu düzenlemeleri gerekmektedir.

Buna göre, arabuluculuk faaliyetinin anonim şirket aracılığıyla yapılıp yapılamayacağı hususunda Başkanlığımızca bir değerlendirme yapılması mümkün bulunmamaktadır. Ancak, arabuluculuk faaliyetinin ilgili mevzuatına göre anonim şirket aracılığıyla yapılmasının mümkün olması halinde;

- Şirkete yapılan ödemelere konu arabuluculuk hizmetine ilişkin olarak genel hükümler çerçevesinde anonim şirket tarafından fatura (fatura düzenleme zorunluluğunun bulunmadığı durumlarda perakende satış vesikası) düzenleneceği ve yapılan ödemelerden gelir vergisi kesintisi yapılmayacağı;
- Vermiş oldukları arabuluculuk hizmetleri için ortağı olan avukatlara şirket tarafından yapılan ödemeler için ise ortaklar tarafından serbest meslek makbuzu düzenleneceği ve yapılan ödemelerden Gelir Vergisi Kanununun 94/2-b maddesi uyarınca gelir vergisi tevkifatı yapılacağı

tabiidir.

Bilgi edinilmesini rica ederim.

(*) Bu Özelge 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 413.maddesine dayanılarak verilmiştir.

(**) İnceleme, yargı ya da uzlaşmada olduğu halde bu konuya ilişkin olarak yanlış bilgi verilmiş ise bu özelge geçersizdir.

(***) Talebiniz üzerine tayin edilmiş olan bu özelgeye uygun işlem yapmanız hâlinde, bu fiilleriniz dolayısıyla vergi tarh edilmesi icap ederse, tarafınıza vergi cezası kesilmeyecek ve tarh edilen vergi için gecikme faizi hesaplanmayacaktır.

Bu metin Mevzuat Bankası (mevzuat.vergibulustayi.com) aracılığıyla gib.gov.tr arşivinden alınmıştır. Resmî işlemlerde Resmî Gazete metni esastır. — 15.09.2026